

Auðráðin gáta

I.

„Yfirnáttúrleg fyrirbrigði“ heitir grein í Jólalesbók Mbl., eftir W. M. Hurst. Kveðst höf. ekki trúna á slíkt. „en þó hafa tveir svo merkilegir atburðir hent mig um ævina“ — segir hann — „að jeg finn enga skýringu á þeim“. Annað er það, að hann er á ferð um laudshluta, þar sem hann hefir aldrei komið áður. En alt í einu fer hann að kannast við sig, og verður þetta betur og betur, svo að hann getur jafnvel sagt hvað framundan er. Atburður þessi er auðskýrður. Hurst fær samband við framliðinn, og þá að öllum líkindum einmitt við þessa formóður sína, sem hann segir að átt hafi heima í því landi fyrir mörgum mannsöldrum. Hún lítur nú aftur fornar slóðir með augum þessa niðja síns, en hann fær aftur þátt í kunnugleika hennar á þessum stöðum. Atburðir af þessu tagi eru ekki mjög óalgengir, en að þeir eru taldir yfirnáttúrlegir er af slíkum ástæðum, sem komu Íslendingum 17. og 18. aldarinnar til að telja yfirnáttúrlega atburði rafljós þau sem eldgosum eru samfara.

II.

Sambandsendurminningar af þessu tagi, sem Hurst segir frá, hafa átt meginþáttinn í að skapa endurburðartrúna, þá trú, að sá sem endurminningarnar virðist eiga, hafi lifað áður og dáið, en fæðst svo aftur. Endurminningar slíkar eru nokkurskonar **vakandi** draumur, og sá sem athugar nógu gaumgæfilega, mun komast að raun um, að hann á í draumi fjölda af svipuðum endurminningum, sem styðjast ekki við neina viðburði í vökulífi hans. Getur þetta orðið mönnum góð hjálp til þess að átta sig á sambandseðli draumlífsins.

Mb. 3/4. 1. 38

III.

Hinn atburðurinn, sem Hurst segir frá, er ekki eins auðskýrður, enda vísur þar nokkuð öðruvísi við, og frásögnin er ekki nógu nákvæm. Talsverðar líkur virðast þó til þess, að einnig þar komi til greina einmitt þetta sama samband hans við formóður sína. Hún hefir vitað um þennan háska, sem niðja hennar var búinn, og með tilstyrk munkins svæfir hún hann eða dáleiðir, svo að hann missir af feigðarlestinni. Er þar þá fagurt dæmi þess, hvernig þekking á því, sem dregur til, eða verða vill (to mellon), getur orðið til þess að afstýra slysi: Mellon verður ekki sama sem esomenon; sbr. grein mína um spádóma, sem kom fyrir ekki allöngu í einhverju blaði. Mintist jeg þar, ef jeg man rjett, á þá algengu en röngu trú, að ef menn geti sjeð fyrir óorðna viðburði, þá verði af því að álykta, að menn berist í rauninni fyrir straumi örlaganna, þannig að þeir fái þar engu um þokað.

Á jólanóttina 1937.

Helgi Pjeturss.